

Vem är egentligen expert? Hiphop som utbildningspolitik och progressiv pedagogik i USA

Johan Söderman

Who is the expert? Hip-hop as university politics and progressive education. Since hip-hop started over 35 years ago in New York, it has been associated with social activism and education. Accordingly, it is not surprising that academic institutions in universities and K-12 schools are interested in hip-hop with regards to the history of this street culture. This articles aim is to highlight this “hip-hop academization” and analyze the academization processes. The research questions are: How is hip-hop legitimized in official webpage texts? Who is the expert and what is at stake? What symbolic fights are going on between pioneers of the culture and academics? How do hip-hop scholars talk about the academization? The theoretical framework stems from sociologist Pierre Bourdieu, including his work within cultural fields and capital forms. The empirical data, which has been collected with an ethnographical approach, are webpage texts, observations, recordings from academic events concerned with hip-hop and individual interviews with hip-hop scholars in New York City during 2010. The results show how hip-hop at the university is an attractive label and a door-opener for the scholars, but at the same time how hip-hop is regarded as low-culture within the university. Finally, the data shows how the pioneers of hip hop construct the scholars as outsiders in order to maintain themselves as foremost experts of the culture.

Keywords: hip-hop, academic hip-hop, academization, hip-hop scholars, hip-hop conferences, Bourdieu

Johan Söderman, Ph.D., Senior Lecturer in Child and Youth Studies, Malmö University. Research Scholar at Teachers College, Columbia University
johan.soderman@mah.se

Den här artikeln avser att beskriva aspekter av *akademiseringen* av hiphop-kulturen i USA. Från ett svenskt perspektiv är jag själv delaktig i en möjlig svensk akademisering då jag 2007 disputerade med en doktorsavhandling om hiphop med titeln *Rap(p) i käftan*. Under 2010 har jag vistats som gästforskare vid Columbia University, New York, varifrån jag har studerat aka-

demiseringen av hiphopkulturen. Vad menar jag då med akademisering? Flera av de kända amerikanska rapparna har universitetsutbildningar och konstnärliga skolor på sitt CV men det är inte det som avses med akademisering i denna artikel. Istället handlar det om hur ett nytt kunskapsområde uppstår ur den afroamerikanska kulturyttringen hiphop, vilken är tvärestetisk och består av fyra element (graffiti, deejaying, breakdancing, rapping) samt hur mötet mellan akademien och hiphopkulturen sker.

Syftet med denna artikel är således att synliggöra den amerikanska akademiseringen av hiphopkulturen samt beskriva och analysera hur dessa akademiseringsprocesser kan se ut. Jag avser att diskutera mer övergripande frågor som: Vem är det som egentligen är expert och vad är det som står på spel i den pågående akademiseringen? Hur används hiphop i utbildningspolitiska syften? Hur framställs en hiphop-pedagogik inom det amerikanska skolväsendet? Artikelns mer konkreta forskningsfrågor, som har legat till grund för insamlandet av det empiriska material, som presenteras i denna artikels avsnitt, *Hiphop på universitetet*, är: Hur legitimeras hiphop inom akademien i två universitets officiella hemsidatexter? Vilka symboliska strider pågår och hur talas det om akademiseringen på akademiska arrangemang kring hiphop? Hur talar akademiker som förknippas med hiphop om akademiseringen och hur växer ett slags hiphop-akademiskt fält fram?

Bakgrund och utbildningsvetenskaplig relevans

Hiphopkulturen har sin bas i musiken. Den inflytelserika afroamerikanske akademikern och debattören W.E.B. Du Bois (1903/1999) betonade redan för över hundra år sedan musikens centrala ställning för det afroamerikanska USA i boken *The Souls of Black Folk*, vilket går tillbaka till slaveriets dagar där musiken intog en central funktion i vardagsliv och kunskapsförmedling. Den brittiske sociologen Paul Gilroy (1993; 2010) noterar också musikens ställning i sina analyser av den afrikanska diasporan som han kallar för Black Atlantic. Musiken har således en särskild roll i afroamerikanska strävanden för större inflytande i det amerikanska samhället. Musiken har även använts för att beskriva orättvisor och ojämlikheter i det amerikanska samhället. Hiphoppen har varit politisk ända sedan starten och har fungerat, som rapparen Chuck D en gång uttryckte det, som de svartas CNN. Hiphoptexterna har i många fall kunnat förmedla en sannare bild av afroamerikaners livssituation än vad amerikansk media kunnat göra.

Du Bois (1973/2001) intresserade sig vid förra seklets början för tysk bildningsteori och kom att förespråka en holistisk syn på utbildning som han hoppades skulle leda till emancipation för afroamerikaner. Han tog upp debatten mot kritiker, som till exempel Booker T. Washington, vilka förespråkade mer av praktisk yrkesutbildning för afroamerikaner för att motverka arbetslöshet. Du Bois har även många beröringspunkter med John Dewey och hans idéer om utbildning och demokrati (Dewey, 1916/1999). Intressant är att Du Bois var samtida med skandinaviska folkbildare som också agiterade för frigörande bildning åt den marginaliserade arbetarklassen för att på så vis demokratisera samhället. Du Bois (1973/2001) försvarade även de särskilda afroamerikanska lärosäten som startat i och med slaveriets avskaffande, de så kallade *Historically Black Colleges and Universities* (HBCU). Du Bois ansåg att i likhet med att varje europeiskt land har egna nationella universitet måste afroamerikaners högre utbildning starta i en egen afroamerikansk världsbild för att de därifrån ska kunna förstå världen. Han var motståndare till att afroamerikaner skulle påtvingas den vita dominerande synen på kultur och omvärld. Dewey (1916/1999) ansåg också att utbildning måste skilja sig beroende på i vilken kontext den verkar. Det är därför viktigt för utbildningsproducenter att ha kunskaper om det lokala samhället som deras utbildning verkar i, menade Dewey. Idag växer många barn och ungdomar som bor i urbana miljöer upp med hiphopkulturen runt omkring sig vilket skola och utbildning bör förhålla sig till.

I likhet med hur jazzen under 1940-talet påbörjade sin institutionalisering och akademisering möter nu hiphop utbildningsväsendet i USA. Lektorn och poeten Ralph Waldo deklarerade redan 1837, i sitt tal *The American Scholar*, att amerikansk utbildning måste stå självständigt från Europa och dess universitet. USA lyckades efter andra världskriget med att nå en stor andel av befolkningen med högre utbildning. Idag ses en collegeexamen som självklart för väldigt många amerikaner. 1960-talets medborgarrättsrörelse skapade även krav på nya universitetsämnen, som till exempel afroamerikanska studier, och på en konkret utbildningspolitik mot breddad rekrytering för att framförallt nå minoriteter. Det är i denna amerikanska kontext och ”rum av möjligheter” (se Bourdieu, 2000) som hiphop, den senaste formen av afroamerikansk musik nu möter den akademiska världen.

Historik och specifik generation

I mitten av 1970-talet startade hiphop i socialt nedrustade områden i New York, som Harlem och Bronx. Det förekommer ständigt diskussioner om exakt när och vilket område som kan ta åt sig äran för att vara hiphopkulturens födelseplats. Enligt flera beskrivningar var det främst i södra Bronx som hiphoppen uppstod (Chang, 2006). Det startade som en lokal gatukultur där lokalt kända deejays, som Cool Herc och Afrika Bambaataa, spelade skivor på jättelika gårdsfester. Kulturen är också sprungen ur olika ungdomsgäng som fanns i Bronx och där rivaliserande gäng nästan krigade mot varandra, ofta med dödlig utgång. Medlemmarna i gängen tröttnade på att gå på begravningar där unga kompisar hade dött. Istället började ungdomarna utmana varandra i tävlingar (så kallade battles) i något av de fyra elementen inom hiphop som är rap, breakdance, graffiti eller deejaying.

Idag är hiphoppen global och finns över hela världen men kan även ses som kraftigt lokal, vilket kan ses som exempel på vad Robertson (1995) kallar för *glokalisering*. Det går att hävda att första anhalten på hiphoppens globala resa var ”downtown-Manhattan”. Hiphoppionjärer som Afrika Bambaataa och Grandmaster Flash började uppträda på rockklubbarna i downtown-Manhattan, vilket ledde till att punkartister som Malcolm McClaren och Debby Harry blev fascinerade av kulturen och bidrog till att sprida den över resten av världen (Sernhede & Söderman, 2010). I en nyutkommen bok om hiphoppens lyrik av Adam Bradley och Andrew DuBois (2010) delas hiphoppens cirka 35-åriga historik in i tre specifika tidsperioder: *old school*, *golden age* och *mainstream*. Hiphop som den framgångsrika underhållningsindustri och mainstreamkultur den är idag tog fart först under 1990-talet. Idag är hiphoppen del av både en genomkommersialiserad musikindustri men även del av en alternativ och icke-kommersiell ungdomsrörelse.

I USA talar man gärna om hiphop som en rörelse och generation. Journalisten Bakari Kitwana (2002), som myntade uttrycket ”the hip-hop generation”, menar att det är individer som är födda från 1964 och fram till 1990-talet som tillhör den amerikanska hiphopgenerationen. Jeff Chang (2006), som även han stödjer tankarna på en specifik hiphop-generation, ser också en slags post-medborgarrättsrörelse växa fram inom hiphopkulturen och som tilltalar yngre människor. Han sa vid en föreläsning vid Universitetet i Madison under 2009 att det inte går att prata om Barack Obamas framgångsrika presidentkampanj utan att i samma andetag nämna hiphop och denna genera-

tionsrörelse som även har ett helt annat förhållande till sociala medier än vad tidigare generationer har.

Utbildningssociologi, fält och kapitalformer

Utbildningsteoretikerna Michael W. Apple, Jane Kenway och Michael Singh (2005) beskriver den allt mer globaliserade utbildningsvärlden som dubbel, motstridig och komplex. Globaliseringen öppnar upp för möjligheter att starta nya utbildningar och för jämlikhetssträvanden men samtidigt kommer det allt mer styrande propåer uppifrån. Apple et al. skriver om globalisering *underifrån* och *uppifrån*. För att beskriva hur till exempel en specifik utbildning kan komma att uppstå ur olika rörelser på gräsrotsnivå används begreppet globalisering underifrån. Samtidigt har studenter allt mer börjat betraktas som kunder och universiteten rankas och jämförs i allt större utsträckning, vilket är exempel på den nyliberalism som genom ett uppifrånperspektiv har kommit att genomsyra västerländsk utbildning under de senaste decennierna.

Sociologen Pierre Bourdieus (1988) studie om universitetens regler och logik kan appliceras på de akademiseringsprocesser som beskrivs i denna artikel. Han beskriver till exempel olika maktstrategier eller karriärvägar vid universitet; administrativ och akademisk. Det är exempelvis möjligt att skapa en framgångsrik karriär inom administrationen trots ringa akademiska meriter på sin CV. Dessa aktörer kan dock mötas med misstänksamhet från mer renodlade akademiker. Utbildningssystemet är ett dolt system av ojämlikheter, slår Bourdieu fast (1988). Demokratisering via utbildningssystemet är därför tämligen begränsade, vilket den svenske utbildningssociologen Katarina Larsson (2009) styrker i sin studie om utbyggnaden av den svenska högskolan. Att fler söker sig till universitetet behöver inte innebära ökad demokratisering, det kan snarare innebära att samhällstrukturen konserveras. Stora grupper människor saknar tillräckliga kunskaper om utbildningssystemet och riskerar därför att gå utbildningar med lågt värde på utbildningsmarknaden vilket medför att klassamhället reproduceras. De lägre klassernas barn riskerar nästan genomföra utbildningar som kan framstå som helt värdelösa.

Bourdieu har utvecklat ett slags fältteori. Bourdieu (1991) definierar fält som ”en plats för spel, ett fält av objektiva relationer mellan individer eller institutioner i konkurrens om samma kampobjekt”. Enligt Bourdieu kan social interaktion bara förstås utifrån det fält där det utförs. Inom det kultu-

rella produktionsfältet existerar det kulturella fält. Det som bland annat kännetecknar ett sådant fält är att det existerar en doxa, en uppsättning regler och förhållningssätt. Det existerar något att vara överens om eller något att vara överens om att inte vara överens om. Det finns ett spel mellan aktörerna inom fältet. Bourdieu har applicerat terminologi från ekonomin på den kulturella sfären. Således är olika former av kapital vanligt förekommande i Bourdieus begreppsvärld. *Kulturellt kapital* används numera i populärvetenskapliga sammanhang utan hänvisning till Bourdieu och refererar till det kulturella och utbildningsmässiga kapital varje person bär på. Två andra centrala begrepp från Bourdieus sociologi är *habitus* och *symboliskt kapital*. Habitus är ett slags förkroppsligat kulturellt kapital hos aktören. Nerland (2004) definierar habitus som en människas kulturella personlighet. Huruvida en aktör blir *konsekrerad*¹ eller inte är beroende av personens habitus. Aktören är således beroende av sitt habitus för att kunna agera inom fältet och för att överhuvudtaget bli insläppt på fältet. Symboliskt kapital är den vinst aktören erhåller i form av erkännande från de andra aktörerna inom fältet.

Symboliskt och kulturellt kapital innebär ofta inflytande i samhället och kan ibland växlas in till ekonomiskt kapital (Bourdieu, 1984). En individs utbildningsbakgrund och kulturella know-how kan kortfattat definiera vad kulturellt kapital innebär. Sarah Thorntons (1995) vidareutveckling av kulturellt kapital till subkulturellt kapital är också viktig att nämna i sammanhanget. Det subkulturella kapitalet kan till exempel handla om att känna till den senaste ungdomsmusiken och ha den rätta klädstilen. Helt enkelt det som beskrivs på kvällstidningarnas nöjessidor som att vara ”inne” och att vara ”rätt”. Sveinung Sandberg och Willy Pedersens (2006) skriver om *gatumkapital* som även är en vidareutveckling av Bourdieus kulturella kapital. De beskriver ett know-how som handlar om hur olika situationer på gatan kan tolkas och hanteras. Detta know-how kan härledas till Bourdieus begrepp habitus. Ett annat teoretiskt begrepp är *gatukultur*, som Philippe Bourgois (2003) definierar som en komplicerad och konfliktfylld väv av världen, symboler, attityder och livsstrategier som uppstår i opposition till det samhälle lever i och är missgynnade av. Jag avser att tillämpa Sandberg och Pedersen (2006) begrepp *gatumkapital* något mer bredare för att beskriva ett know-how som existerar inom hiphopkulturen som både innefattar det hipa och sub-kulturella och det ”gatumsmarta”. Innehav av gatumkapital handlar

¹ I Bourdieus vokabulär betyder konsekreras upphöjas, sätts på piedestal. Konsekration är ett viktigt begrepp i fältteorin.

ofta att kunna uppvisa ett insiderskap från socialt tuffa urbana storstadsmiljöer. Sociologen Robert K. Merton (1972) beskriver det som om att ”insiderdoktrinen” ofta har övertagit i vår västerländska kultur och att ”insiderskap” därför hyllas.

Metod, analys och genomförande

Metodologisk ansats hämtas i denna artikel från den etnografiska tradition som utvecklats inom kulturvetenskaperna (Willis, 1977/1991; Back, 1996; Waquant, 2009). Det finns även inspiration från etnografiska ungdomskulturstudier (Fornäs et al, 1995; Sernhede, 2002; Ambjörnsson, 2004) Professor Philip Lalander (2009) skriver om att etnografin handlar om att skapa förtroenden och få ”tillträde till fältet” vilket inte är självklart för en vit, medelålders och svensk man i en amerikansk miljö som domineras av afroamerikaner. Det kräver tålmod och visst mått av social kompetens eller för att tala med Bourdieu, socialt kapital, för att få tillträde till fältet. Det går att hävda viss ”snöbollseffekt” i denna studie då kontakt med en hiphopakademiker skapat kontakt med ytterligare en hiphopakademiker som gett mig tips om akademiska konferenser eller om faktiska utbildningsprogram (se Becker, 1963). Ungdomsforskaren Thomas Johansson (2010) skriver att ”etnografier har ofta en dubbel målsättning. Dels handlar det om att ge en korrekt, detaljrik och mångfacetterad bild av en social verklighet och en avgränsad ”kultur”. Dels handlar det om att med hjälp av teoretiska redskap och begrepp frilägga och studera centrala mekanismer och dynamiker.” (s. 9). Min ambition är att kombinera dessa målsättningar på det vis Johansson beskriver och exempelvis med hjälp av teoretiska perspektiv analysera och tolka den sociala verkligheten. Jag har närmat mig fältet genom observationer, kvalitativa intervjuer och även genom olika former av texter.

Studien går att betrakta som en form av kulturanalys. Ehn och Löfgren (2001) menar att varje kulturanalytisk tolkning består av subjektiva föreställningar där kulturell tillhörighet, personliga erfarenheter och intressen spelar roll. Det handlar om vetenskaplig kreativitet och Ehn och Löfgren har lanserat ett angreppssätt som har inspirerat studien; *perspektivering*, *kontrastering* och *prövning*. *Perspektivering* innebär att man försöker se en företeelse som en del i ett större perspektiv, exempelvis ”kulturellt revir eller klassmarkör”. *Kontrastering* innebär att ett begrepps mening klargörs genom dess kontraster. Vad något betyder är nära länkat till vad det *inte* betyder.

Alla kulturer är uppbyggda kring binära positioner som till exempel gott och ont och det kan därför vara fruktbart att studera motsatsen till det man studerar. Vad är det i den studerande kulturen som är exempelvis är oacceptabelt, ohederligt, onormalt, osannolikt, omoraliskt och otänkbart? *Prövning* går att likna vid det som inom vetenskapen benämns validitet. Det innebär att forskaren ska söka efter svaga punkter och motsägelsefulla utsagor. Kulturanalytiska tolkningar bör också jämföras med annan forskning inom samma ämnesområde. Ehn och Löfgren menar att olika former av insamlad data gör kulturanalysen rikare.

Jag har samlat in tre typer av empiriskt material. Hur hiphop på universitetet skrivs fram och legitimeras i två olika lärosätens hemsidatexter presenteras först i artikeln. Sedan presenteras mitt deltagande i olika akademiska arrangemang kring hiphop där de symboliska strider som äger rum där har observerats och analyserats. Avslutningsvis presenteras genomförda individuella och kvalitativa intervjuer med akademiker som förknippas med hiphop vilka har transkriberats ordagrant (se Kvale, 1997). I de tre kommande avsnitten i denna artikel fram till avsnittet *Hiphop på universitetet*, som avser redovisa artikelns empiriska material, presenteras litteratur kring akademiseringen och dess kritiker, akademiska texter kring hiphop samt hiphop i det amerikanska skolväsendet.

Akademiseringen och dess kritiker

Den amerikanske lärarutbildaren Emery Petchauer (2009) skriver att hiphop har blivit en angelägenhet för utbildningsvärlden och pedagogisk forskning. Han skriver att hiphopkulturen har närmast sig universitetsvärlden som har börjat intressera sig rejält för hiphop. Plötsligt har det börjat dyka upp doktorsavhandlingar, akademiska konferenser, kurser och universitetsprogram kring hiphop. Enligt hiphoparkivet i Stanford (som nu har flyttat till Harvard University under ledning av Marcyliena Morgan) fanns det år 2005 över 300 kurser på amerikanska universitet som är relaterade till hiphop på något vis.

Det är möjligt att universitetet behöver hiphop mer än vad hiphop behöver universitetet, skriver journalisten Reyhan Harmanci (2007), eftersom de måste nå nya grupper av studenter i den hårt konkurrensutsatta utbildningsvärlden. Han ser även spänningar i den pågående akademiseringen av den cirka 35-åriga gatukulturen. Professor S. Craig Watkins (2005) beskriver hiphoppens intåg på universitetet som en del av ett "kulturellt krig" som

startade på 1990-talet utav framförallt afroamerikanska studenter. Det kulturella krigets aktörer drev frågor som: Vem blir anställd vid universitetet? Vilka ämnen ska studeras? Watkins (2005) ser också spänningarna och motsättningarna mellan hiphopakademia och hiphoprörelsen. Risker finns, skriver Watkins (2005), att hiphopforskarna försöker kombinera två paradoxalt motsatta världar; hiphopvärlden och den akademiska världen, vilket kan medföra okritisk och urvattnad forskning.

Professor Michael Eric Dyson tillhör en av dem som blivit kritiserad för brist på insiderskap i hiphopkulturen av skivbolagsdirektören Suge Knight för sin biografi om rapparen Tupac. Knight menade att det inte går att skriva en biografi om Tupac om man inte har träffat honom personligen (Watkins, 2005). Dyson (2007) redogör dock för en hel kritik från hiphoppens outsiders i sin bok, dock inte från insidern Knight, och bemöter och försvarar den. Kritik har bland annat kommit från jazzmusikern Wynton Marsalis som kallat hiphop för "ghetto minstrelsy". Och från skribenten Hugh Pearson som tycker att det är negativt och nästan kontraproduktivt för afroamerikanska jämlikhetssträvanden att det ges kurser i hiphop vid amerikanska universitet. Pearson menar att de flesta hiphoptexter inte är korrekt grammatiskt uppbyggda vilket medför att studenters språkutveckling kan komma att hämmas om det förekommer vid universiteten. Som motargument betonar Dyson hur hiphoppen istället föder ett intresse för språk och hur kulturen i sig själv är språkutvecklande, vilket min egen forskning också har visat (Söderman, 2007). Dyson (2005) har även offentligt debatterat med skådespelaren Bill Cosby huruvida hiphop är bra eller dålig för afroamerikansk ungdom. Cosby har bland annat i *Washington Post* framfört att afroamerikansk ungdom hamnar i ett slags frivillig stereotypifiering genom hiphop vilket kan försvåra eventuella klass- och bildningsresor. Cosbys mediala angrepp på hiphop mötte Dyson med att skriva en hel bok om, vad han anser, den afroamerikanska medelklassens snedvridna syn på sin egen kultur (Dyson, 2005). Dyson (2007) innehåller både förord och efterord från rapparna Jay-Z och Nas där båda rapparna hyllar Dyson som person och överöser honom med "street cred" och gatukapital. Med hjälp av de berömda rapparna går det att se hur Dyson därmed konstrueras som en "äkta" insider och hur hans bok laddas med åtråvärt gatukapital.

Akademiska texter om hiphop

Två välkända böcker om hiphoppens historik, som ibland har kallats för hiphoppens gamla respektive nya testamente, är *Rap Attack* av David Toop (1984/2000) och Jeff Chang (2006) *Can't stop Won't stop*. Toop var en brittisk journalist som under tidigt 80-tal fascinerades av hiphopkulturen i New York. Hans bok var länge en av de vanligaste böckerna om hiphop runt om på lärosäten i USA och har ofta varit en viktig referens i akademiska texter om hiphop. Journalisten Changs (2006) monumentala skildring av hiphopkulturen har dock kommit att ersätta Toops bok. Chang som är journalist har skrivit en sociologiskt inriktad bok om hiphoppens framväxt och historik. Chang föreläser även ofta för amerikanska universitetsstudenter om hiphopkulturen.

Det var etablerade afroamerikanska akademiker, som bell hooks och Cornel West, som banade vägen för hiphop och gjorde det rumsrent med hiphop under 1980- och 1990-tal. Det skedde exempelvis i samband med Rodney King-kravallerna i Kalifornien 1993 då dessa akademiker ofta exemplifierade med hiphop när de talade om spänningarna och motsättningarna i det amerikanska samhället. Den första generationen hiphopakademiker, som till exempel Tricia Rose, Gregoris Dimitradis och Mark Anthony Neal, som växte upp med hiphop blev inspirerade av exempelvis hooks och West vilket ledde till att de kom att skriva doktorsavhandlingar och böcker om just hiphop.

De senaste 25 åren har det producerats en rad akademiska texter om hiphop. Det finns en så kallad "reader" där viktiga texter om hiphop har samlats (Neal & Forman, 2004). Det finns även en peer-review-tidskrift som heter *Words, beats, life. The global journal of hip-hop culture* och som vänder sig till akademiska skribenter och forskare som fokuserar på olika aspekter av hiphopkulturen.

Under de senaste årtionden har det producerats hundratals doktorsavhandlingar i USA. Dessa avhandlingar är mer eller mindre relaterade till hiphop. En större del av dem behandlar olika aspekter av hiphopkulturen. Medan vissa avhandlingar har till exempel bara hiphop, som till exempel "hiphopgenerationen", i sin titel. Den första som disputerade i USA med avhandling om hiphop var Tricia Rose och året var 1989 (idag professor vid Brown University), vilken senare publicerades som bok med titeln *Black Noise* (Rose, 1994). Boken har kommit bli en av de viktigaste texterna för att förstå och förhålla sig till när det gäller hiphop och svart kultur. Den kan

sågas ingå i den kanon som har uppstått inom hiphop-akademisk litteratur tillsammans med ovan nämnda Chang, Toop, och Neal och Formans ”reader”.

Hiphop i det amerikanska skolväsendet

I USA har under senare tid en hiphop-pedagogik lanserats inom det som brukar kallas för K-12 (förskola till gymnasium) inom det obligatoriska skolväsendet. Det handlar om att nå ungdomar som ofta saknar studietradition ifrån hemmet (Hill, 2009; Runell & Diaz, 2007). Denna hiphoppedagogik hämtar sin teoretiska bas hos det som har kommit att kallas för *kritisk pedagogik* i USA (Darder et al., 2003). Hill (2009) kallar att använda hiphop som pedagogiskt verktyg för just kritisk hiphop-pedagogik där just Paulo Freires (1972) frigörande pedagogik är en viktig inspiration och bas. I A. Dee Williams doktorsavhandling hittar hon beröringspunkter mellan hiphop och Freires kulturcirklar, vilka i sin tur har många beröringspunkter med studiecirklar från den svenska folkbildningen. Hon landar i en jämförelse med amerikansk kritisk pedagogik.

Hiphop-pedagogiken är dock inget nytt fenomen. Toop skrev redan 1984 om tidiga motivationsprojekt för 30 år sedan på skolor i New York där hiphop användes som medel och verktyg (Toop, 1984/2000). Den verkliga förebilden för den engagerade läraren Louanne Johnson i hollywoodfilmen *Farliga sinnen*, som spelades av Michelle Pfeiffer, använde texter från hiphopgruppen Public Enemy för att nå eleverna i en hårt socialt belastad amerikansk skola och inte Bob Dylan-texter som det framställdes i Hollywoodfilmen från 1995. Det är intressant att notera att filmmakarna i Hollywood trodde att filmens publik, som dominerades av en ”vit medelklass”, inte skulle kunna relatera till hiphoptexters pedagogiska potential utan var tvungna att ändra det till sångtexter av Bob Dylan. Den kritiska pedagogen Maxine Greene (som i skrivande stund är över 90 år och fortfarande är aktiv som lärarutbildare på Teachers College, Columbia University) skriver i Emdin (2010) ”A concern for beginning and engaging with students’ experiences has always been of the first importance. {...} so may hip-hop open new pathways to communication among urban girls and boys (s.ix)”

Även Henry Giroux har uttryckt sitt stöd för hiphop i skolan (se Hill, 2009). Lärarutbildningarna i USA befolkas numera av studenter från det som benämns som hiphopgenerationen. De har växt upp med hiphop och för dem

är hiphop ett naturligt språk och ett kommunikationsmedel. De är också uppväxta med sociala medier, som Internet och mobiltelefoner, på ett helt annat sätt än tidigare generationer. Hiphop och sociala medier är värdefulla verktyg för att nå ungdomar som har svårt att anpassa sig till den traditionella skolan (se Hill, 2009).

Många av hiphoppedagogerna som själva kommer från hiphopkulturen betonar ofta vikten av kunskaper kring social geografi och att lära sig av hiphoppens historik. Varför uppstod hiphoppen just i Bronx och under vilka omständigheter är centrala frågor att ställa i en klassrumsituation. Det är svårt att undvika att undervisa om den allt ökade gentrifieringen och bostadssegregationen i samhället och de senaste decenniernas ekonomiska nyliberalisms förödande konsekvenser för barn och unga som bor i marginaliserade bostadsområden när man behandlar hiphop i klassrummet. Vidare synliggör den personer och geografiska platser som traditionell undervisning döljer och skapar viktiga samtal som traditionell undervisningen inte förmår att göra. Hiphoppen uppmuntrar alltså till ett medborgerligt engagemang, vilket måste vara en av skolans viktigaste målsättningar.

Något som kan beskrivas som en ”kulturell konflikt” råder i många amerikanska storstadsskolor, vilket består i att 80 % av lärarna i amerikanska skolor är vita medelklasskvinnor medan 41 % av eleverna identifierar sig som svart eller latino. Nästan hälften av alla skolor i USA har inte en enda afroamerikan eller latinamerikan i personalen. Hiphoppedagogik erbjuder ett nytt sätt för lärare att tänka på kultur och ger en möjlighet att skapa mer relevanta undervisningsmetoder och som inte bara återspeglar den ofta *hegemoniska*, kulturellt dominerande, och vita versionen av den amerikanska kulturen menar företrädarna för hiphop-pedagogiken (Runell & Diaz, 2007).

Det har kommit kritik från Travis Gosa (2010) mot läromedelsföretag som använder hiphop i skolan för att tjäna pengar och som inte är förankrade i kulturen. Hon kritiserar även vissa pedagoger för att inte vara tillräckligt förankrade i kulturen. Och i delstaten Oklahoma utbröt en våldsamt kritik från lärarhåll mot företagets *Flocaburys* pedagogiska hiphop-läromedel för att en av hiphopsångerna, som användes i det pedagogiska undervisningsmaterialet, gav en ”felaktig” bild av den amerikanska historien. Sången beskrev grundlagsfäderna som ett gäng hycklare som samtidigt, som de pratade om jämlikhet och broderskap, hade slavar (Carp, 2010). Det är tydligt att svarta och vita lärare ibland förmedlar olika historieberättelser till eleverna och att den amerikanska historieskrivning långt ifrån är gemensam för alla amerika-

ner samt att hiphoppens alternativa historieskrivning inte alltid är önskvärd av skolans företrädare.

Trots viss kritik etablerar sig hiphop-pedagogiken allt mer runt om i USA. På New York University (NYU) har *Hip Hop Education Center*, under ledning av Martha Diaz, startat för att stödja och uppmuntra hiphop-pedagogik i skolväsendet. Läraren Diaz är anlitad av NYU på grund av sina pedagogiska erfarenheter och kopplingar till hiphopkulturen. En del av denna utbildningspolitik, som även tar sig uttryck inom universitetsvärlden, leder vidare till nästa avsnitt som handlar just om hiphop på universiteten.

Hiphop på universiteten

På University Madison-Wisconsin (UW) finns det sedan två år tillbaka ett fyraårigt grundutbildningsprogram (kandidat) för unga hiphopartister som kallas för *First wave*. Målet med utbildningen är att talangfulla unga hiphoputövare både ska kunna utveckla sina konstnärliga respektive akademiska färdigheter. Det är en tuff antagningsprocess och bara ett fåtal får chansen att gå programmet. Initiativet kommer från pedagogen och aktivisten Willie Ney som har fått universitetet att satsa på denna utbildning. Han har inte doktorsexamen och framstår mer som aktivist och social entreprenör² än som klassisk akademiker. Det har uttrycks rädsla från studenthåll på olika bloggar om att vad studenterna egentligen utbildar sig till och över utbildningens eventuella marknadsvärde. Hur som helst har inga studenter gått ut än och den första kullen som går ut kommer att bli pionjärer.

New York University (NYU) har valt att satsa på ett slags övergripande ”paraply” där en rad fristående kurser om hiphop presenteras istället för ett renodlat program. NYU kallar det för *Hip-hop and Pedagogy Initiative* och kvinnan bakom denna satsning är Marcella Runell-Hall som har en bakgrund som journalist och hon är även doktorand (hon arbetar i skrivande stund med avhandlingsprojekt om kritisk hiphop-pedagogik). I likhet med Ney går det att beskriva henne som social entreprenör och aktivist. Hon har inte blivit anlitad till universitetet enbart på grund av akademiska meriter utan för sina innovativa och kreativa idéer och politiska aktivism.

² Ordet social används, enligt min definition, för att beskriva en entreprenör som inte är ute efter att göra stora ekonomiska vinster i första hand utan mer drivs av samhällsengagemang. Eventuella vinster går i så fall tillbaka till verksamheten. En aktivist är någon som drivs av ett politiskt engagemang och som vill bidra till att förändra samhället i en viss riktning.

Satsningarna vid UW och NYU presenteras med officiell text på universitetens hemsidor och med presentationsvideor³. Jag har undersökt hur dessa officiella hemsidatexter legitimerar hiphop på universitetet. Dessa officiella presentationstexter uttrycker egalitära och jämlikhetssträvande ambitioner och harmonierar med vad Apple et al. (2005) kallar globalisering underifrån. NYU skriver: "Reconizing NYU's mission of public service" och UW skriver: "this is a program committed to social justice". Båda universitetens hemsidor presenterar citat både från både studenthåll och lärarhåll. Upphovsmannen Willie Ney citeras på hemsidan när han uttrycker att "this is more than a program". Utbildningen beskrivs som något mer än bara ett vanligt program vilket kan härledas till Du Bois holistiska bildningssyn där utbildning har en emanciperande och frigörande funktion.

Den nyliberala samhällsutvecklingen har ofta beskrivits av dess förespråkare som att den inte går att stoppa (Apple et al., 2005). Tyska textanalytiker Heather Höpfl (1994) kallar sådana formuleringar för "moving accounts". NYU skriver: "in a rapidly modernizing world" och UW refererar till ett "paradigm shift" där hiphop på universitetet beskrivs som en del av en naturlig samhällsutveckling. Budskapet är att ett modernt konkurrenskraftigt universitet måste erbjuda hiphoputbildning för att hänga med i "framåtskridandet" och i den så kallade utvecklingen. Det nyliberala inslaget kan ses med terminologin från Apple et al. som globalisering uppifrån. I UW:s fall så handlar det också om att via innovativa och spektakulära utbildningar som First Wave sätta staden Madison på kartan för att locka dit ungdomar från hela USA. Det kan ses som en del av den nyliberala trenden över hela västvärlden att försöka locka invånare till mindre attraktiva städer via till exempel utbildning (Florida, 2006).

Vikten av mångfald går att spåra i dessa universitets hemsidatexter vilket kan ses som både globalisering underifrån och uppifrån. Det är viktigt att marginaliserade grupper får tillgång till högre utbildning och det råder konsensus i amerikansk skolpolitik om att mångfald är något eftersträvansvärt och viktigt. Det kan därför ses som globalisering uppifrån. Samtidigt kräver marginaliserade grupper rätten till högre utbildning på gräsrotsnivå vilket kan ses som exempel på globalisering underifrån. NYU skriver i sin hemsidatext "you will find students of all social identities in the hip-hop initiative" och fortsätter "Initiative serve as an example of the truly intercultural experi-

³[http://omai.wisc.edu/...](http://omai.wisc.edu/)

www.nyu.edu/life/student-life/diversity-at-nyu/multicultural-educationandprograms/faculty/hip-hop-and-pedagogy-initiative.html

ences we wish to provide in education”. NYU:s hemsidatext ger uttryck för en intern legitimering där det gäller att även kunna visa upp mångfald inom universitetet, vilket textens dolda budskap förmedlar att inte alla utbildningar vid universitetet förmår att göra. UW skriver: “the intention to bring more diversity to the university by this hip-hop program is obvious”. Med andra ord uttrycks det som självklart att hiphop drar till sig studenter av annan etnisk bakgrund än från den dominerande vita eurocentriska studentgruppen.

Dessa universitets hemsidatexter ger uttryck för att det är en självklarhet att erbjuda konstnärliga och estetiska studier på ett “riktigt” universitet. Det framträder i UW:s presentationsvideo för sitt hiphop-program där de kopplar ihop hiphop med jazz vilket brukar beskrivas som USA:s konstmusik. Med hjälp av jazz går det att se hur hiphop laddas med högkultur och därmed kan legitimeras som konstnärlig verksamhet (Söderman, 2007). Att koppla hiphop till det klassiskt konstnärliga framträder som en legitimeringsstrategi och som ett bemyndigande. UW skriver att studenterna ska: “develop their craft as part of a high-level artistic community alongside faculty”.

Under 2010 har jag har deltagit i fyra akademiska arrangemang kring hiphop vid Columbia University (CU), New York University (NYU) och City College of New York (CUNY). Två av dessa arrangemang kan beskrivas som akademiska konferenser. Ett arrangemang har varit en paneldiskussion mellan företrädare för hiphop-pedagogik och en annan tillställning har varit ett publikt samtal mellan hiphoppionjärer och hiphopforskare. Hur hiphoppionjärerna talar om den pågående akademiseringen och vilka symboliska strider som äger rum på dessa akademiska arrangemang har varit i fokus.

Hiphop-pionjärerna, som var med och startade kulturen under 1970- och 80-tal, är idag i medelåldern och de är fortfarande aktiva inom kulturen och deltar gärna i akademiska arrangemang. Jag tycker mig kunna se hur pionjärerna övervakar att traditionen följs. Hiphoppionjärerna framträder nästan som ett slags museivaktare över hiphopkulturen på dessa events. De uttrycker visst missnöje över att universitetet inte i större utsträckning använder deras kunskaper. En hiphop-pionjär säger i en konferenspanel att “many schools around the country, from what I'm feeling, actually really don't have the courage to incorporate true pioneers within their curriculum”.

En pionjär beskriver i en paneldebatt hur han varit medlem i hiphoporganisationen Zulu Nation sedan 1981 och att organisationens viktigaste uppgift var att förmedla kunskap till folket och lust till självbildning. Det verkar som om pionjärerna ser en konflikt mellan akademins mer elitistiska bildningsideal och deras mer holistiska Du Bois-inspirerade folkliga bildningsideal

som påminner om vår skandinaviska folkbildningstradition. En pionjär berättar vid en konferens hur han och de andra pionjärerna hade en “mission, which was to educate people, some of us worked at after school programs, using hip-hop as a vehicle for self-empowerment”.

Pionjärerna beskriver det som om hiphopakademikerna helt plötsligt bara dök upp inom hiphopvärlden och en säger på ett arrangemang “who the hell are these people man?”. One professor, this professor, that, I'm like; “what are you, professing what?” Do we need you guys to come up here to theorize and intellectualize our lives? Hiphopakademiker målas upp av pionjärerna som “hustlers” som sysslar med det han/hon gör av spekulativa och egoistiska skäl, vilket är i tvär kontrast till vad som sker inom gräsrotsbildningen som pionjärerna ägnar sig åt. Den akademiska sanningen ifrågasätts av en annan pionjär som säger att “there’s a truth written by hip hop academicians, who were trained by hip-hop academicians, who got their PhDs at programs in places as far away as Stanford and Duke.”.

Under en konferens-session om relationen mellan pionjärerna och akademikerna gick plötsligt en av pionjärerna till angrepp mot några kvinnliga studenter från en dansutbildning i publiken, när de ställde frågor till panelen, för att de hade lagt ut en hiphopdansuppvisning på Youtube. Pionjärerna var väldigt upprörd över dansuppvisningen för att den enligt honom bröt mot hiphoppens regler och han krävde att de omedelbart skulle ta bort den från Youtube eftersom han ansåg att den vanärade hiphopkulturen. Studenterna försvarade dock sin dans och det blev tydligt att det finns skilda uppfattningar om hiphop och att det finns generationsmotsättningar mellan yngre och äldre aktörer inom kulturen.

Det går att se hur hiphopakademikerna nästan finner sig i att bli förolämpade och misstänkliggjorda, vilket även Watkins (2005) uppmärksammat, när de till exempel blir kallade professor ”what or that”. Det kan bero på att de behöver upprätthålla en god relation till hiphoppionjärerna för att få tillträde till fältet och för att erhålla den så viktiga insiderstatusen. En annan förklaring kan vara att de känner sig privilegierade som akademiker och förstår pionjärernas reaktion och underdog-känsla. Pionjärerna framställer akademikerna som nästan koloniserare och som spekulativa forskare. Viss forskning lyfts dock fram som föredömlig av pionjärerna, till exempel den forskning som är praxisnära och där forskaren själv deltar tydligt i forskningen som ett slags aktionsforskare.

Det finns en spänning mellan hiphopjournalister och hiphopakademiker som har kommit upp på dessa akademiska arrangemang. En journalist kalla-

de hiphopforskningen för djupt omoralisk eftersom den profiterar på den folkliga kulturen. Hon menade att hiphopakademia är lika omoralisk som den kommersiella hiphoppen som uppstod på 1990-talet. Hon framförde även antagandet att hiphop ofta används av enskilda aktörer för att skapa personliga framgångsrika universitetskarriärer. Samtidigt uttryckte journalisten att det sällan finns något akademiskt djup i de texter som hiphopforskare producerar. Vad tillför den akademiska hiphoptexten egentligen, undrade hon? Med stöd i Watkins (2005) varning om urvattnad hiphopforskning är det möjligt att hon har en poäng med sin iakttagelse men utspelet kan även bero på att journalisterna ser hiphopakademikerna som ett hot eftersom hiphopakademian har blivit ett närbesläktat och konkurrerande fält till just hiphop-journalistiken (se Bourdieu, 2000).

Hiphop-pionjärerna uttryckte vid en paneldebatt att de behöver kunna tillrättavisa hiphopforskare när de kommer med ”osanningar” om hiphopkulturen. Så länge de får göra det och så länge forskarna visar upp tydliga ambitioner att samarbeta med dem tycks de vara godkända. Under en paneldiskussion om hiphop-pedagogik diskuterades behovet av att ha någon form av valideringsinstans för hiphop-pedagoger. Paneldeltagarna framförde antagande om att det kan finnas populistiska lärare som bara använder hiphop i klassrummet av populistiska skäl. Det blev tydligt att även hiphop-pedagoger i det vanliga skolväsendet har höga krav på sig att uppvisa autenticitet och insiderskap.

Jag har genomfört intervjuer med hiphopakademiker under 2010 i New York. Hur talar akademiker som är involverade med hiphop om pågående akademisering och hur konstrueras ett nytt akademiskt fält har varit i fokus för mina intervjuer? Jag tycker mig kunna se ett autonomt och bourdieuskt fält bestående av hiphopakademiker växa fram (Bourdieu, 2000). Professor Marc Anthony Neal som tillsammans med exempelvis Tricia Rose och Michael Eric Dyson utgör första generationen av detta fält. Dessa afroamerikanska akademiker brukar beskrivas i amerikansk media som ”the new black intelligentsia”. Dyson (2007) namnger andra hiphopforskare i sin bok om hiphop och konsekurerar därmed dem, för att tala med Bourdieu, vilket jag tolkar som om han släpper in dem på fältet. Han namnger en första generation akademiker som exempelvis Tricia Rose, Todd Boyd, Mark Anthony Neal, Juan Flores, Murray Forman, Cheryl Keyes, Imani Perry, S. Craig Watkins, Gwendolyn Pough, Felicia Miyakawa, Kyra Gaunt. Sedan presenterar han, som han skriver, ”yngre forskare”, vilket jag tolkar som den, just nu under förhandling, andra generationen, Marc Lamont Hill och James

Peterson. Jag har intervjuat Rose, Neal, Gaunt och Hill. Men även Joe Schloss som inte namnges i Dyson (2007). Han har skrivit två böcker om hiphop (Schloss, 2004; 2009). Dyson synliggör dock Hill som bara skrivit en bok om hiphop men alltså inte Schloss. Neal har däremot hyllat Schloss vid flera offentliga föreläsningar och uttryckt att det är märkligt att Schloss saknar fast anställning vid ett amerikanskt universitet trots att han skrivit två väldigt bra böcker om hiphop. Neal menar, i intervjun med mig, att det sker en stereotypifiering av hiphopakademiker som medför att när ett universitet funderar på att rekrytera en hiphopforskare är det i första hand en afroamerikan som avses. Schloss som inte är afroamerikan kan ha drabbats av det, menar Neal. Det verkar vara viktigt att framställa hiphopkulturen som just afroamerikansk och det är möjligt att det även finns ett behov av att framställa även hiphopforskningen som just afroamerikansk, vilket Gilroy uppmärksammat som en nationalistisk hållning och även ställt sig kritisk till (1993; 2010).

Hill säger i en intervju med mig att hiphop har fungerat som dörröppnare till universiteten för många afroamerikanska akademiker. När de väl är inne väljer de dock att göra annan forskning. Han är själv ett exempel på det då han har lämnat hiphopforskningen men ändå är aktiv inom fältet genom att delta på konferenser och liknande arrangemang. Han har även blivit en känd mediepersonlighet i USA och har medverkat i till exempel Larry King show som proffstyckare. Det går att hävda att hiphop fungerar både som en dörröppnare och som en fälla. Neal säger att "someone like Joe Schloss is a good example, people see a body of work that deals with hip-hop and then think that they're incapable of doing other kinds of work". Rose ger också uttryck för denna dubbelhet när hon säger att hiphop "does become a trap and people do isolate you with it and that's really unfortunate, but it's also a gateway for many people".

Det går att se hur en viss historisk kontext och ett visst "rum av möjligheter" (se Bourdieu, 2000) gjorde det möjligt att akademisera hiphoppen. Neal säger att "If I had come to academy 20 years earlier I probably had to go to a folklore program". Gaunt säger att "I began my academic career focusing on teaching hiphop. I never wanted to be an academic. I just used hiphop to get it into my passion, which is race and racism". Samtidigt som det finns en medvetenhet om hiphoppen som dörröppnare, existerar en rädsla för att fastna i hiphoppens fälla. Neal berättar att "when I met Tricia Rose in the 90s, she said something that struck me for years. She said: I'll hope ten years from now that I'm still not talking about hip-hop".

Det tog tio år att bara legitimera hiphop som forskningsfält inom akademien, säger Neal. Det är uppenbart att första generationen hiphopakademiker banade vägen för hiphop på universitetet. Jag tycker mig kunna se hur den andra generationen som just nu är under framväxt och förhandling i viss mån försöker vidga fältet till att även handla om didaktiska frågor. Denna utvidgning orsakar vissa spänningar som kan bero på universitetens historiskt olika ämnessierarkier (Bourdieu, 1988). Hiphop-pedagogik verkar inte riktigt betraktas som "äkta hiphopstudier" av flera av hiphopakademikerna. Det verkar pågå en symbolisk kamp om huruvida hiphop ska ses som pedagogiskt verktyg eller som egen konstform med egenvärde. Schloss är kritisk till hiphop-pedagogik och säger att "there's a lot of people who just say: let's write a rap-song about a subject we're going to teach. To me that's not hiphop. In ten years it's going to look a little bit corny". Han vill istället lyfta fram dess estetik och han säger att hiphop har "principals, rules for the art and there are styles of learning and there's ways of debating intellectual issues". Rose säger att hiphop-pedagogiken mest handlar om utbildningspolitik och "a political motivation, it has nothing to do with what hip-hop is". Hon ser hiphop-pedagogikens framväxt i det amerikanska skolväsendet som "a distorted thing that you've got to give the poor black and brown kids some hip-hop, it's an unintentional double insult". Neal förespråkar däremot att hiphop studier ska ses som ett slags sociologi i likhet med genusstudier. Rose går dock i polemik mot det antagandet och hävdar att sociologi som ämne sällan har varit särskilt gynnsamt för afroamerikaner som ofta agerat föremål i negativ mening för sociologiska studier. Hon säger att "black people are always the problem, they're not the model, they're the problem that needs fixing".

Hiphop verkar kunna ses som både en attraktiv etikett och som en kulturyttring med låg status. Rose menar att denna etikett försöker signalera "hipphet". Det handlar om utbildningspolitik, enligt Schloss, som hävdar att "many universities use hiphop like an avenue to accomplish certain things". Schloss beskriver hur han undervisade på en musikvetenskaplig institution och märkte den dubbla attityden gentemot hiphop: "I had more students than the other professors. Ok, they supported it, but under the circle it was clear to me that we were not equal". Neal säger att hans avdelning uppskattar hans hiphopkurs eftersom den ger "great course numbers", det vill säga att den lockar många studenter. Samtidigt ses hiphop av mer traditionella och konservativa universitetsaktörer som en kulturyttring med lägre status vilket är i linje med Bourdieus (1988) antagande. Dessa aktörer ser kanske hiphop som

exempel på en allt mer devalverad utbildningsvärld där plötsligt allt är möjligt att studera.

Det framkommer också i intervjuerna att första generationens hiphopforskare har en tydligare arbetarklassbakgrund än andra generationen som visar upp medelklassbakgrund. Hills föräldrar är till exempel lärare. Andra generationens hiphopakademiker kan kanske tjäna som exempel på en allt mer framväxande afroamerikansk medelklass, som i kölvattnet efter President Obamas tillträde, allt mer tar plats i det amerikanska samhället.

Sammanfattningsvis är universitetsinitiativen både exempel på globalisering uppifrån och underifrån och de verkar ledas mer av sociala entreprenörer och aktivister än av renodlade akademiker. Det är tydligt att det pågår en symbolisk strid om vem som är mest expert och om vem som innehar störst autenticitet, vilket blir synligt på olika akademiska arrangemang där hiphoppens insiders möter akademikerna, som konstrueras som outsiders. Vad Merton (1972) kallar insiderdoktrinen verkar vara väldigt tongivande på dessa events. Det är således viktigt att framstå som äkta hiphop-pedagog, som äkta hiphop-pionjär och som äkta hiphopforskare. Det blir också tydligt att det finns olika logiker och regler inom akademin som provocerar akademins outsiders. Hiphopakademikerna och forskarna måste därför röra sig mellan flera fält och skaffa sig både autentisk insiderposition inom själva hiphopkulturen och samtidigt kunna navigera inom akademin med alla dess regler och logiker.

Diskussion

Under de senaste 25 åren har det dykt upp akademiska texter om hiphop, vilket har bidragit starkt till hiphoppens akademisering. För att ett akademiskt kunskapsfält ska kunna uppstå behövs skriftlig förmedling. Samtidigt ställer akademiseringen av hiphop frågor som: Vem har egentligen rätten till en kultur? Vem är expert? Det är uppenbart att gatans know-how skiljer sig från akademins. Hiphoppens insiders är akademins outsiders. Det verkar som om hiphoppens insiders behöver konstruera akademins insiders som just hiphoppens outsiders. Kanske av protektionistiska skäl för att kunna behålla sin status som de främsta experterna och företrädarna för kulturen. Det är tydligt att det pågår symbolisk strid kring vem som har tolkningsföreträde av regler och estetik. Dyson (2005; 2007) tar upp striden mot hiphoppens outsiders men har svårare att förhålla sig till kritiken från insiders, vars hyllningar

han använder i form av förord och efterord i en av sina böcker. Det är möjligt att de två världarna är oförenliga, vilket Watkins (2005) noterat, och att hiphopakademikernas försök att förena dem riskerar medföra slätstrukna texter.

Etnicitet verkar spela viss roll, kanske beroende på hiphop-akademiseringens roll i det som benämns som det kulturella kriget under 1990-talet (Watkins, 2005). Det är därför som den första generationen hiphopakademiker har hävdad kulturen och även forskningen som just afroamerikansk. Samtidigt, vilket professor Neal bekräftar, förekommer även en form av stereotypifiering från universitetens sida där lärosätenas strävanden efter större mångfald leder till sökande efter just afroamerikanska hiphop-forskare. I denna välvilliga ambition att bredda kollegiet riskerar hiphop dock att som akademiskt fält bli reducerat till att enbart bli ett verktyg för att uppnå större mångfald. Detta antagande bekräftas av flera av akademikerna som beskriver hiphoppen som en dörröppnare till universiteten men väl därinne blir det viktigt att inte fastna i dess fälla och enbart bli förknippad med ”lågkulturen” hiphop. Som icke-afroamerikan verkar det dock vara viktigt att ha en afroamerikansk mentor för att kunna insläppt på fältet, vilket Schloss har i Neal. Det går att misstänka att som icke-afroamerikan behövs det även tunga meriter för att kunna hävda sig inom fältet. Eftersom hiphop betraktas som afroamerikansk kultur hjälper en afroamerikansk identitet till att skapa föreställning av den nödvändiga autenticiteten. Och trots att andra generationen hiphopakademiker tydligare uppvisar en medelklassbakgrund förknippas de ändå med visst gatukapital, vilket kan vara tecken på den stereotypifiering av hiphoppens akademiker som Neal menar existerar vid amerikanska lärosäten och som kanske även är uttryck för ett slags ”gettofiering” av samtliga afroamerikaner. Detta kan ses som en kvarleva från den institutionaliserade diskriminering som har funnits historiskt i det amerikanska samhället och vilket det kulturella kriget delvis var en reaktion emot.

Bill Cosby, som utmanat både Dyson, Hill och hiphoppen i största allmänhet, framstår som en för fältet viktig antagonist. Hans kritik fungerar nästan som bränsle för fältet vilket blir något att positionera sig emot. Han blir, med hänvisning till Bourdieu (2000) den klassiska småborgaren att kritisera. Cosbys kritik verkar ha gett skjuts åt Hills karriär och har också fungerat som innehåll i flera akademiska böcker om hiphop (Dyson, 2005; 2007; Rose, 2008; Watkins, 2005)

Det administrativa kapitalet verkar vara tongivande hos aktörerna bakom framväxten av faktiska utbildningar, vilket är i linje med Bourdieus antagan-

de (1988). Samtidigt skrivs det akademiska texter vilka medför akademiskt kapital för hiphopakademikerna som därför inte har tid att designa faktiska program och kurser. Det går även att anta att hiphopakademikerna inom universitetet utstrålar visst gatukapital i sin personliga universitetsimage, vilket kan framstå attraktivt för universitetens administrativa aktörer, som då kan använda dem som levande reklampelare i det allt mer marknadsorienterade och globaliserade utbildningsklimatet.

Det skrivna ordet inom akademien väcker känslor och det uttrycks av pionjörerna som om det muntligt förmedlade är mindre värt. Det går att se hur spänningen mellan praktiker och teoretiker även är generaliserbart på andra områden. Många professionsutbildningar brottas med spänningar mellan de som är insiders i vad som ofta kallas för ”verkligheten” och de som är teoretiker, forskare och tjänstemän. Fixeringen vid autenticitet och insiderskap är alltså inte unik för hiphop men i och med att hiphop är en relativt ung kultur måste dock hiphopforskarna med hjälp av olika strategier erhålla autenticitet för att kunna framstå som insiders. Hiphop-pionjörernas kritik mot hiphopakademian kan även härledas till hur praktisk och teoretisk kunskap värderas. Den teoretiska kunskapen värderas ofta högre och det skrivna ordet värderas ofta högre än det muntligt framförda, vilket den kritiske teoretikern Theodore Adorno beskrev som en av de stora orättvisorna i det borgerliga kapitalistiska samhället (Adorno, 1976). Pionjörerna ger även uttryck för ett mer ”folkligt” bildningsideal där bildning som sker på gräsrotsnivå ska inspirera människor till självbildning, vilket harmonierar med Du Bois och skandinavisk folkbildningstradition.

Hiphop-pionjörerna fungerar som ett slags museivaktare över kulturen och bevakar att kulturen tolkas rätt. De företräder ”sanningen” om hur och var hiphop uppstod, vilket akademikerna utmanar och ifrågasätter. Samtidigt fungerar första generationens hiphopforskare som vakter över vilka forskare från andra generationen som ska släppas in. Nykomlingarna (andra generationen) behöver ”erkänna spelets värde” (se Bourdieu, 2000) vilket de till exempel gör genom att ge sig in i offentlig diskussion med antagonisten Bill Cosby.

Den allt mer globaliserade utbildningsvärlden medför att den akademiska förpackningen blir allt viktigare (Apple et al., 2005). Äldre företeelser verkar ömsa skinn och få ny etikett. Vissa avhandlingar utger sig för att handla om hiphopkulturen men handlar egentligen bara om ”hiphopgenerationen”. Det verkar även som om universitetsämnet afroamerikanska studier ibland bara har bytt namn till just hiphopstudier. Det går även att se hur det som be-

nämns kritisk hiphoppedagogik ibland bara är en ny beteckning på klassisk amerikansk progressiv pedagogik. Det blir extra tydligt i Emdins (2010) bok som egentligen inte är en bok om hiphop utan som istället handlar om att pedagoger alltid bör möta elever i deras egen verklighet. Det verkar som om etiketten ”hiphop” säljer oavsett om det gäller doktorsavhandlingar, läromedel, universitetskurser, konferenser eller akademiska böcker. Ibland motsvarar inte innehållet riktigt den varudeklaration som ges i titeln, vilket har bidragit till att vissa aktörer beskrivs som spekulativa och populistiska (Gosa, 2010). I det nyliberala allt mer globala utbildningslandskapet blir hiphop en attraktiv etikett för universitetens marknads strategiker men på samma gång faller hiphop offer för universitetens inneboende ämnesshierarkier (Bourdieu, 1988) där hiphop ses som lågkultur. Inifrån hiphoppens akademisering synliggörs även kvarlevor av äldre utbildningshierarkier, där till exempel det pedagogiska blir mindre värt än mer renodlade hiphopstudier.

I amerikansk media framställs det (se filmen *Waiting for a superman*) som om skolan i USA, särskilt i urbana miljöer, misslyckats. Kanske kan hiphop vara en del av lösningen på skolans problem. Och det finns en stark bildningspotential i hiphopkulturen, som är väl dokumenterad i pedagogisk litteratur. Risken är dock att pedagoger skräms att använda hiphop i klassrummet om hiphoppens pionjärer och insiders allt för högljutt ställer valideringskrav på autenticitet och gatukapital för att lärare ska få använda hiphop i undervisningen, vilket medför att strävanden att sprida hiphop-pedagogik får motsatt effekt. Hiphop-pedagogerna riskerar även i likhet med hiphopakademikerna att bli allt för okritiska till hiphopkulturen om de är allt för involverade med hiphoprörelsen. En lärare som kritiserar och diskuterar hiphop med sina elever tar faktiskt kulturen på allvar även om han/hon är starkt kritisk, enligt min mening.

När det gäller det utbildningspolitiska inslaget i akademiseringen av hiphop är det nog svårt att demokratisera samhället med hjälp av utbildning, vilket Bourdieu har påpekat. Vissa utbildningar riskerar bli värdelösa på den allt mer marknadsorienterade utbildningsmarknaden. Det finns därmed en risk att akademiseringen av hiphop till och med skulle kunna bidra till en ökad segregering. Ett framtidsscenario, som kanske redan är verklighet, är att den mer välbesuttna övre medelklassens barn läser mer klassiska universitetsutbildningar medan de som saknar studietradition från hemmet och kommer från urbana miljöer hamnar på pedagogiska experimentutbildningar, som exempelvis olika former av hiphoputbildningar. Samtidigt kan en progressiv utbildning, med stöd i både Du Bois och Dewey, som mö-

ter studenterna i deras egen verklighet, verkligen kunna fungera emanciperande, vilket skulle kunna förmå starta bildningsresor och som i sin tur skulle kunna leda till att marginaliserade individer ges starkare röst i samhället.

Debatten om holistisk och frigörande bildning kontra praktisk yrkesutbildning från förra seklet sedan mellan W.E.B. Du Bois och Booker T Washington fortsätter in i tvåtusenålet om hur utbildning för USA:s afroamerikaner och övriga minoriteter ska se ut, men tar en ny skepnad i debatten om eventuell nytta och förtjänst med hiphopakademian (Dyson, 2007). Det går även att se hur viljan att skapa särskilda hiphopstudier följer Du Bois pedagogiska idé om vikten av att USA har särskilda afroamerikanska lärosäten (HBCU). Kanske bör urban ungdom som växt upp med hiphop närma sig bildning genom den världsbild som växt fram via just hiphop, för att tala med Du Bois och Dewey. Denna diskussion är även generaliserbar på den svenska diskussionen om breddad rekrytering och tvärvetenskap kontra mer traditionella ämnesdiscipliner vid svenska lärosäten. Det gäller dock att vara observant på de nyliberala och marknadsorienterade inslagen i dessa akademiseringsprocesser. Universitetens autonomi bygger trots allt på att det är stela strukturer som är svåra att förändra, vilket faktiskt kan skydda en emanciperande och holistisk syn på bildning från nyliberala utbildningsexperiment.

Referenser

- Adorno, Theodore (1976). *Inledning till musiksociologi. 12 teoretiska föreläsningar*. Kristianstad: Bo Cavefors Bokförlag.
- Ambjörnsson, Fanny (2004). *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, B. (1996). *Välkommen till utvecklingssamtal!* Stockholm: Riksförbundet Hem och skola.
- Arneberg, P. & Ravn, B. (Red.). (1995). *Mellan hem och skola. En fråga om makt och tillit*. Stockholm: LiberUtbildning.
- Bagley, C., Woods, P.A. & Woods, G. (2001). Implementation of School Choice Policy: interpretation and response by parents of students with special educational needs. *British Educational Research Journal*, 27 (3), 287–311.

- Björck-Åkesson, E. & Granlund, M. (1995). Family Involvement in Assessment and Intervention: Perceptions of Professionals and Parents in Sweden. *Exceptional children*, 61, 520–535.
- Christersson, R., Kamath, P. & Wiechel, A. (1994). *Barnskolan i Skurup och vad föräldrarna tycker om den*. (Pedagogisk-psykologiska problem, 594). Malmö: Lärarhögskolan.
- Clausen, H. (1995). Det specialpedagogiske forældresamarbejde – en udfordring for samvaer og kommunikation. I *Mellan hem och skola, en fråga om makt och tillit*. P. Arneberg & B. Ravn (Red.), (ss. 26–44). Stockholm: LiberUtbildning.
- Apple, Michael W. & Singh, Michael & Kenway, Jane (2005). Globalizing Education: Perspectives from Above and Below. In Michael.W. Apple & Jane. Kenway & Michael. Singh (Red.) *Globalizing Education. Policies, Pedagogies & Politics*. New York: Peter Lang.
- Back, Les (1996). *New Ethnicity and Urban Culture*. London: UCL-Press
- Becker, Howard S. (1963). *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*. New York: Free Press.
- Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: a social critique of the judgement of taste*. London: Routledge.
- Bourdieu, Pierre (1988). *Homo Academicus*. Oxford: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre (1991). *Kultur och kritik*. Göteborg: Daidalos.
- Bourdieu, Pierre (2000). *Konstens regler. Det litterära fältets uppkomst och struktur*. Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Bourgois, Pierre (2003). *In Search of Respect: Selling Crack in El Barrio*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bradley, Adam & DuBois, Andrew (2010). *The Anthology of Rap*. New Haven: Yale University Press.
- Carp, Ossi (2010). Stopp för pedagogisk hiphop. *Dagens Nyheter* 10 september 2010.
- Chang, Jeff (2006). *Can't stop, Won't stop. Hiphop-generationens historia*. Göteborg: Reverb.
- Darder, Antonia & Baltodano, Marta.. & Torres, Rodolfo..D. (2003). *The critical pedagogy reader*. New York: Routledge.
- Dewey, John. (1916/1999). *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.
- Du Bois, W.E.B. (1903/1999). *The souls of black folks*. New York: Oxford University Press

- Du Bois, W.E.B. (1973/2001): *The education of black people*. New York: Monthly Review Press.
- Dyson, Michael Eric (2005). *Is Bill Cosby right? Or has the black middle class lost its mind?* New York: Basic Civitas
- Dyson, Michael Eric (2007). *Know what I mean? Reflections on hip hop*. New York: Basic Civitas.
- Emdin, Christopher (2010). *Urban science education for the hip-hop generation. Essential tools for the urban science educator and researcher*. Rotterdam: SensePublishers.
- Ehn, Billy & Orvar Löfgren . (2001). *Kulturanalyser. Ett etnologiskt perspektiv*. Lund: Gleerups. ’
- Florida, Richard (2006). *Den kreativa klassens framväxt*. Uddevalla: Daidalos
- Fornäs, Johan, Lindberg, Ulf & Sernhede, Ove (1995). *In garageland. Rock, youth and modernity*. Cornwall: Routledge.
- Freire, Paulo (1972). *Pedagogik för förtryckta*. Stockholm: Gummesson.
- Giroux, Henry (1983). *Theory and resistance in Education*. South Hadley: Bergin & Garvey.
- Gilroy, Paul (1993). *The Black Atlantic. Modernity and Double Consciousness*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Gilroy, Paul (2010). *Darker than blue. On the moral economies of Black Atlantic Culture*. Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press
- Gosa, Travis (2010). *Is hip-hop education a hustle? Getting serious about rap pedagogy*. <http://riseuphiphopnation.blogspot.com> 3 september 2010.
- Harmanci, Reyhan (2007). *Academic Hip-Hop? Yes, Yes Y’all* . SF Gate (www.sfgate.com) 3 mars 2007.
- Hill, Marc.Lamont (2009). *Beats rhymes + classroomlife. Hip-hop pedagogy + the politics of identity*. New York: Teachers College Press.
- Höpfl, Heather (1994). *Learning by heart: the rules of rhetoric and the poetics of experience*. *Management Learning*, 25 (3): 464-74
- Johansson, Thomas.. (2010). *Etnografi som teori, metod och livsstil*. *Educare* 1 7-29.
- Kitwana, Bakari (2002). *The Hip Hop Generation. Young Blacks and the Crisis in African American Culture*. New York: Basic Civitas.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

- Lalander, Philip (2009). *Respekt – Gatukultur, ny etnicitet och droger*. Malmö: Liber.
- Larsson, Katarina (2009). Högre utbildning som politiskt instrument. *Utbildning & Demokrati* 18(1) 93-120
- Merton, Robert.K. (1972). Insiders and Outsiders. A chapter in the Sociology of knowledge. *The American Journal of Sociology*. Vol 78 (1) 9-47
- Nerland, Monika. (2004). *Instrumentalundervisning som kulturell praxis. En diskursorientert studie av hovedinstrument-undervisning i høyere musikkutdanning*. Oslo: Gunnarshaug Trykkeri AS.
- Persson, Magnus (Red.) (2000). *Populärkulturen och skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Petchauer , Emery (2009). Framing and Reviewing hip-hop educational research. *Review of educational research*. Vol. 79(2).946-978.
- Potter, Jonathan (1996). *Representing reality. Discourse, rethoric and social construction*. London: Sage.
- Robertson, Roland (1995). Globalization: time-space homogeneity-heterogeneity. I Mike. Featherstone, Scott. Lash & Roland. Robertson (Red.), *Global modernities*. London: Sage.
- Rose, Tricia (1994). *Black Noise: Rap music and black culture in contemporary America*. Middletown: Wesleyan University Press.
- Rose, Tricia (2008). *Hip Hop Wars. What We Talk About When We Talk About Hip Hop – and Why it Matters*. New York: Basic Civitas books.
- Runell, Marcella (2006): Hip-hop education 101. Vibe Online Exclusive. http://www.vibe.com/news/online_exclusives/2006/09/hip_hop_education_101/
- Runell, Marcella & Diaz, Martha (2007). *The Hip-hop education guide book. Volume 1*. New York: Hip-hop Association Inc.
- Sandberg, Sweinung & Pedersen, Willie (2007). *Gatekapital*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schloss, Joe (2004). *Making beats. The art of sample-based hip-hop*. Middletown: Wesleyan University Press
- Schloss, Joe (2009). *Foundation: B-boys, B-girls and hip-hop culture in New York*. Oxford: Oxford University Press.
- Sernhede, Ove & Söderman, Johan (2011). *Planet Hiphop. Om hiphop som folkbildning och social mobilisering*. Malmö: Liber.
- Söderman, Johan (2007). *Rap(p) i käftan. Hiphopmusikers konstnärliga och pedagogiska strategier*. Lund: Musikhögskolan i Malmö, Lunds universitet.

- Thornton, Sarah (1995). *Club cultures. Music, Media and Subcultural Capital*. Cornwall: Bodmin.
- Toop, David. (1984/2000). *Rap Attack 3*. London: Serpent's tail.
- Wacquant, Loïs J.D. (2009). *Punishing the poor*. London: Duke University Press.
- Watkins, Craig S. (2005). *Hip Hop Matters. Politics, Pop culture and the struggle for the Soul of a Movement*. Boston: Beacon Press.
- Williams, A.Deer (2007). *The critical cultural cypher: Hip hop's role in engaging students in a discourse of enlightenment*. Unpublished dissertation.